

A magyar izr. országos tanító-egylet

É R T E S I T Ő J E.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.

Felelős szerkesztő: Seligman Eleázár.

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak K o h n Salamon
egyleti pénztárnokhoz
(s a s - u t c z a 25. szám) küldendők.
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
o r s z . t a n i t ó - e g y l e t .
Előfizetési ár:
nem tagok számára egész évre 1 ft.
Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

Budapest, július havában.

Egyletünk szebb jövőnek megy elibe, a mennyiben, mint az „Értesítő“ minden egyes számából kitűnik, tagjai folytonosan szaporodnak, az egyesülésben van a hatalom és ha egyszer a hazai tanítók többsége csatlakozandott egyletünkhöz, képesek is leszünk valamit tenni érdekünkben. Örvendetes jelenség, hogy azon férfiak, kik az egylet keletkezése és életbe léptetése körül oly kiválóan fáradoztak, mint B u x b a u m kartársunk, ismét a sorompók közé lépnek és t e t t e l mutatják az utat, a melyen haladnunk kell. B u x b a u m kartárs úr a következő felhívást 11 új tag bejelentésével küldötte hozzánk és mi szívből kívánnók: vajha fölhevása és példája igen sok utánczóra akadna! E felhívás egy pozsonyi lapban is megjelent.

F e l h í v á s .**A magy. izr. orsz. tanítóegylet érdekében.**

Tisztelt izr. kartársak Felső-Magyarországon.

Az 1858. és 1859. években merész lépést kockáztattam, midőn Magyarország izr. tanítóit egy oly egylet alapítására hívtam fel a „Ben-Chanemja“ czimű hetilapban, melynek célja tanítókat, tanítók özvegyeit és árváit gyámolítani. A bold. L ö w Lipót, szegedi főrabbi és a nevezett lap szerkesztője, felhívásomat e szavakkal ajánlá: „Vajha ne hangzanék el sikertelenül B u x b a u m ú r felhevása!“ És hála az égnek! nem is hangzott el hatás nélkül. Férfiak, mint L ö w, H o c h m u t h, L é d e r e r, G u t m a n n, G o l d s t e i n, Magyarország legelőkelőbb izr. hitközségeinek t. tantestületei magukévá tették az eszmét, szóval és írással működven mellette, mi által nem csak csekélységet, hanem hazánk valamennyi izr. tanítóját hálára kötelezték.

És hamarább, mintsem reményleni merészelttem, az egylet Magyar-

ország izr. tanítói javára életbe is lépett, a soha el nem árvult Izraelben most is találkoztak nemes gondolkodásu, nagylelkű férfiak, kik az együletet szellemi és anyagi támogatásban részesíték, és egy intézményt előmozdítani segítettek, melynek a magyar zsidóságra nézve nagy jelentőségűnek kellett lennie; mert felhívásom idejében a magyarhoni tanítók és iskolák állapota igen szomorú volt.

A tanítók állása minden inkább, mint biztosított volt, a gyakori tanító változás által az iskola kifejlődése ép úgy gátolva volt, mint a tanítók továbbképzése, a tanítók fizetése nagyon csekély, a jövőről való gondolat pedig kétségbe ejtő volt, nyugdíjról csak a legritkább esetekben volt szó: tudtommal csak P e s t, A r a d, S z e g e d, K a n i z s a, G y ő r és a p o z s o n y i minta főtanoda tanítói tarthattak igényt nyugdíjra. Ez utóbb nevezett tanoda fentartói 1857-ben nyugdíjalapot létesítettek. Itt, ott, de csak a legritkább esetekben kaptak ugyan öreg, munkaképtelenné vált tanítók kegyelemidijakat, illetve könyöradományokat, melyek azonban minden tekintetben lealázók voltak az adományozóra és az elfogadóra egyaránt.

S habár az iskola kifejlődésének legnagyobb ellensége, a tanítók gyakori változása — a tanítói állásnak törvény általi állandóvátétele következtében (Sajnos, hogy csak a törvény által. Szerk.) le is van győzve s noha a tanítók anyagi állása is jobb lábon áll, s végre, ha mindjárt az országos nyugdíjintézet alapítása által a tanítók jövőjéről is van gondoskodva, mind amellet még sokat, igen sokat kell tennünk, ha hazánk izr. iskoláit és tanítóit azon helyzetbe akarjuk juttatni, melyet azok méltán igényelhetnek, sőt jól felfogott önérdékükben kell, hogy igényeljenek. Mert ha vannak is községek, mint például a fent nevezettek, a melyek kellőleg méltányolják a tanítói állást, ha van is néhány oly hitközség, mely például, mint a pozsonyi hitközség, tanítóinak minden évben drágasági pótlékot ad, de sőt a nyugdíjintézethez való évi járulékot szintén maga a hitközség fizeti; úgy viszont nem csekély még hazánkban azon hitközségek száma, melyekben a tanító az előjárók páriája, s a hol a tanítónak egy akarat nélküli mindenhez alkalmazkodó eszköznek kell lennie, igen sok helyütt az iskola és tanítóval évről-évre experimentálnak. S vajjon ki győz az ily esetekben ??? ki vesz ???

Pályatársak! Évek óta tapasztalhatjuk, hogy mire képesek az együletek, hogyan szerzik meg egyesült erővel azt, a mi őket és hozzá tartozóikat illeti, mikép küzdik ki maguknak azt, a mit tőlök oly örömmest megvonnának! Hozzátok szól, szeretve t. pályatársaim, e felhívásom, hogy ti mind valamennyien az izr. orsz. tanítóegyletbe csatlakozzatok! A 4 frtnyi anyagi áldozat, melyet az egyület tagjaitól évenként követel, alig eshetik számítás alá, szemben ama nagy erkölcsi és anyagi előnyökkel, melyeket nyújt. Eltekintek attól, hogy az egyület munkaképtelen tanítókat, tanítók árváit és özvegyeit gyámolítja, csak legyen szabad azt az egyület a t. kartársak figyelmébe ajánlani: mi mindent nem tehetnének Magyarország összes zsidó tanítói a zsidó iskolaügy és ezzel kapcsolatban saját anyagi érdekük emelésére, ha azok egy tömör testté alakulnának. Az izr. országos tanítóegylet közgyűlése a hely, a hol ezen cél mikénti elérése felett tanácskozni kell. Azért, föl tehát, pályatársak! csatlakozzunk az együlethez! Ezennel kinyilatkoztatom, hogy kész vagyok akár nyilvános, akár pedig magán uton felvilágosítással szolgálni, azonban szükségesnek tartom itt kijelenteni, hogy ezen felhívásom által semmi esetre sem akarok magamnak vezérszerepet vindicálni; erre régibb és méltóbb tanítók van-

nak hivatva; tökéletesen meg leszek elégedve, ha ezen soraimmal némi szolgálatot tehetek tanügyünknek és szavaim ép úgy, mint az izr. orsz. tanítóegylet alakításakor némileg termékeny talajra találnak, valamint ezt pozsonyi t. collegáimnál már el is értem. Fáradtságom legnagyobb jutalma lesz reám nézve az, ha minél számosabb t. collegát leend alkalmam a magyar izr. orsz. tanítóegylet legközelebbi közgyűlésén üdvözölhetni. *)

Pozsony, 1876. június havában.

B u x b a u m H e n r i k.

A szünidők és az izr. iskolák.

Június 30. óta a minden néven nevezendő tanodák zárva vannak. Az egyetemek hallgatói és középtanodák tanítványai visszasiettek a szeretett szülői házhoz, a családi körbe; a népiskolák növendékei a július és augusztus tikkasztó meleg napjai alatt föl vannak mentve a szűk iskolatermek romlott levegőjét színi és a kedves szülők körében játszadozva kipihennek a hosszú iskolai fáradalomtól. Tanárok és tanítók szünetelnek, az egyik fürdőhelyen, a másik egy kies falu magányában keres üdülést, hogy két hónap lefolyása után új erővel új kedvvel ismét szent hivatásának élhessen. Az iskolatörvények ezt így rendelik, az egész művelt világban községek és felekezetek meghajolnak a törvények követelmei előtt és csak egy osztálya a tanítóknak — és épen nem a legméltatlanabb — van a szünidők élvezetétől kizárva, csak a zsidó felekezeti iskolák tanítói és tanítványai nyomorognak e forró és meleg napokban, a bűzhödt iskolai levegőben tespedve és kimerítve töltik tanítók és tanítványok napjaikat, mikor társaik a szabadság idejét élvezik.

Ki kell emelnünk, hogy, mint egész felekezeti életünkben, úgy itt is a pesti izr. hitközség a legszebb példával elől jár és a szünidőre nézve sem akar kivételes állapotot, hanem a főváros többi intézeteivel egy időben szüntette be a tanítást összes intézeteiben.

Van talán az országban még egy-két község, mint Arad,

---

*) T. kartársunk felhívásának lényegéhez semmi hozzátenni valónk nincs. Mi is bizton reméljük t. üggyársainktól, hogy megértik a korintó szózatát, mely az egyesülésben hirdeti az erőt és bizton elvárjuk és reméljük kivált t. tagtársainktól, hogy nem fogják kimélni a mindenesetre némi, de jutalmát önmagában hordó fáradtságot, mely a capacitációban áll. Nem oly nehéz ez, ha csak minden egyes t. tagtársunk ösmerettsége köréből, még ha az nem tanító is — hisz az iskola és szülei ház között szoros viszonyoknak kell fenállani — egyet kettőt tagnak megnyerhet, nemcsak azt érnők el, hogy együletünk gyarapodnék, hanem ezáltal lehetségessé válnék, hogy lapunk terjedelemben is növekedhetnék. Legyen tehát jelszavunk a 19. század elfogadott jelszava: **m u n k a ! k i t a r t á s !** A s z e r k e s z t ő s é g.

Nagy-Kanizsa, hol szinte júliusban és augusztusban szünetelnek, de az összes kisebb és nagyobb községekben szünidőkről általában szó sincs. Vannak községek, hol az őszi ünnepek közbeeső napjai alatt nincs iskola és ezek azután az ugynevezett szünidők, igen sok községben pedig e közbeeső napok alatt tartatnak meg a vizsgák és itt természetesen szünidőről szó sincs.

És mi ennek az önkénynek, a törvények tekintetbe nem vételének oka? Eltekintve az országos törvényektől, a kongressusi alapszabályok is kiszabják az évi szünidőket; az orthodoxok pedig mindenben alávetik magukat az általános országos iskolai törvényeknek — persze csak papirosan!

Nézetem szerint oka ennek egyes-egyedül a királyi tanfelügyelők.

Ezek hivatva vannak a törvényeknek érvényt szerezni; ezeknek kötelessége az iskolákat bezárni, ha egyszer a törvényt szabta szorgalomidő lejárt. Itt nem élhetnek azon kifogással, hogy ez felekezeti ügy, melybe nem avatkozhatnak; a szünidők intézményét rendeli az országos törvény úgy, mint a felekezet statutuma, a kir. tanfelügyelő joga és kötelessége tehát ellenőrizni, hogy a törvénynek elégtétessék. Az izr. tanítók tehát csak jogaikat védelmeznék, ha mindenütt, hol a községek a szünidőket meg nem engedik, az illető kir. tanfelügyelőket figyelmeztetnék.

Ki lapunkat figyelemmel kíséri, észre vette, hogy folytonosan buzdítjuk kartársainkat türelemre és kitartásra, sokszor adtunk annak kifejezést, hogy buzgalom és ügyszeretet legerősebb támaszunk, de el nem nézhetjük, ha vannak községek, a melyek a jogegyenlőség korában épen tanítóikat nem akarják emancipálni, nem akarják keresztény társaikkal — egyenjogusítani!

S e l i g m a n.

M u l a s s u n k.

St. — Az 187⁵/₆ évi tanév egy hónappal korábban fejeztetett be, mint eddig szokásos volt s kormányrendeletileg kimondatott, hogy a nyár derekán tanító és tanuló szüneteljen, az új tanév pedig országszerte szeptember 1-jén kezdődjék. A dolog természetében van, hogy 36° + Réaumur mellett az árnyékban az előadásoknak vajmi sikere nem lehet; az iskolatartás ilyenkor csak folytonos küzdelem a tanító kötelességérzete és a növendékek elálmosodása közt, s az iskolai fegyelem nem mindig a győztes e küzdelemben.

Élvezzük tehát mi is a szünidő enyhe örömeit, a perczek mulnak s nem sokára kezdődik újra a Sisyfus munka. Mi fővárosi tanítók csöppet sem vagyunk önzők, sőt nem is tudunk mulatni, ha vidéki tanítótársaink, kik még most is arczuk verejtékével cseppegtetik a

közhasznú ismeretek üdvös tanait az ifjuság mámoros elméjébe, mulatságunkban részt nem vesznek. Fogadják tehát, tisztelt kartársaink e sorokat meghívó gyanánt, melylyel közel és távolról a részvételre felhívjuk: ünnepelni a karjuk a tanítói nyugdíj törvény életbe léptetésének első évfordulóját.

Magyarország parlamentje, a magas kormány, egyes lelkes honfiak és testületek megtették a magukét, hogy e törvény megalkottassék. Az orsz. izr. iroda a nyugdíjintézmény jótékony hatását szélesebb alpra fektette, midőn az oktatásügyi miniszterium aegise alatt felekezeti nyugdíjintézményt életbe léptetett, ime csak tanítótársainkon mulik, hogy a jobbat válaszsák, vagy a kettő közt — földhöz lapuljanak.

Veszedelem van a mulasztásban, a nyugdíjaztatás nem valami koránérő gyümölcs. Negyven évi szolgálat, ugyanannyi időre mért állandó teher árán fog az egyes boldogabb sorsu kartársaink ölőbe hullani. Sietnünk kell a belépéssel, nehogy az irigy párka elvágja életfonalunkat, mielőtt a gyümölcsöt csak megízleltük volna; azért méltányolni fogják aggodalmunkat, ha tudni óhajtjuk: hány tanító jelentkezett ekkoráig a nyugdíjintézményhez, vagy miután a tanító passív szerepre van kárhoztatva, hány község jelentette be hozzájárulását az egyik vagy másik nyugdíjintézményhez s valjon a tetteges befizetés megkezdett-e már. A tudósítást levélben vagy levelező lapon kérjük együletünk elnökségéhez, s iputeza 11. sz. a. beküldeni. A tudósítások száma és tartalmából fogjuk csak megtudni, okunk van-e örülni, vagy korai még dicsénekeket zengeni. Hiven kitűzött célunkhoz az összes felekezeti tanítók jogai mellett küzdünk: az egyetemességben foglaltatik az egyed is valamint a személyes érdek. Nem kell tehát attól tartani, hogy a közleményekkel vissza fogunk élui, ismerjük tanítótársaink helyzetét a vidéken, mi minden szokott casus bellit vagy főbenjáró bünt képezni. Tudjuk, hogy sok helyütt a tanító jávát akarják: az akarat jó csak a hús gyenge. Az igából kidőlt lónak van-e követelése gazdájához? Kapott abrakot, míg dolgozott: A község-e oka, hogy a tanító 30—40 szolgálati év után elgyengül? hangja ércztelen lett, karjai reszketnek, szemei elhomályosodtak? Csak az kellene még, hogy a községi budgetet évenkénti nyugdíjilletményekkel a tanítók javára terheljék. Biztosabb expediens a tanítót minden 2—3-ik évben elüzni, vagy új szerződés kötésre birni; mi célja van tehát a biztosításnak? Így okoskodnak sok helyen és e logika vas terhe alatt nyög a felekezeti iskola, görnyednek vidéki kartársaink.

De törvényt nem azért alkotnak, hogy agyonhallgassák, vagy egyesek jóakaratótól függővé tegyék, s ha netalán sejtelmünk valósulna, ha igaznak bizonyodnék, mit csak elszigetelt tudósításokból következtettünk eddig, hogy t. i. a községek túlnyomó része a létező két nyugdíjintézmény egyikéhez sem csatlakozott: akkor ismét kilépünk szerény körünkből, fel fogunk szállalni s ráutalni a törvényre, mely különbséget az egyes felekezetek közt nem tesz, személyes jó akaratot nem ismer, nem ismerhet, hanem kötelező erő. S valamint eddig a tanítóegylet méltánylásra talált valahányszor a tanítók sértett jogai, a hazai tanügy lábball tapodott érdeke mellett felszóllalt: számolunk e méltánylásra jövőre is, ha netalán szükségünk volna reá.

Kezeik közt tartják, t. kartársak a rendezendő multság programját; vegyenek részt benne minél számosabban. Belépti díj nem kívántatik,

Dr. WITTELSHÖFER ADOLF,

meghalt jun. 28. életének 52. évében.

Junius hó 30. az országos izr. tanítóegylet egyik leghivebb, legbuzgóbb tagjának koporsóját állta körül. A kérlelhetlen halál Dr. Wittelshöfer Adolfot hirtelen kirágadta számos barátjai és tisztelői köréből. Dr. Wittelshöfer mint magánintézet tulajdonosa működött több éven át a fővárosban és ritka becsületessége, tiszta jelleme, lelkiismeretes munkálkodása és hivatásához való hű ragaszkodása által a tanítók disze volt és azok tekintélyének emelését a társadalomban lényegesen emelte. Mint egyletünk választmányi tagja az egylet érdekében egész odaadással működött, a választmányi ülésekben sohasem hiányzott és csak egynéhány nappal halála előtt egy szegény tanító felségelését szent buzgalommal eszközölte ki és ez vala életében utolsó tette!

Nagy érdemeit méltányolván, az egylet rendezte temetését. Épen temetési napján folytak a fővárosban a nyilvános vizsgák, számos tanító a végtisztességben részt nem vehetett; ennek daczára nagy közönség kísérte a boldogultat az örök nyugalom helyére, hol Friedmann alelnök ur megható beszédben vón bucsút az egylet nevében az életben oly hű barát és kartárstól.

Aldás lengjen porai fölött!

S e l i g m a n.

L e v e l e z é s.

Gleichenberg, 1876. július 9-én.

Tisztelt szerkesztő úr!

Engedje, meg t. szerkesztő ur, hogy becses lapjában forró köszönetet mondjak a magy. izr. orsz. tanítóegylet érdemes választmányának azon nemes és valóban testvéries eljárásáért, melyet irányombau tanusítani méltóztatott. F. hó 1-én ideérkezvén, elmentem az orvoshoz és átadám neki az egylet t. elnökségétől kiállított ajánló levelet, minek azon eredménye lett; hogy a lehető legnagyobb részvétellel fogadtattam és több, tetemes előny részemre kieszközöltetett. Az egylet pénztárából részemre ismét kegyesen engedélyezett segélyösszeget — pótolva azon összeggel, melyet a választmány t. tagjai maguk közt gyűjteni kegyeskedtek — ma vettem át a postán. Az orvos teljes felüdülésemet reméli, és csakugyan már is sokkal jobban érzem magamat. Ha — a mint remélem — felüldök, ugy ezt egyedül az egylet nemeslelkűségének köszönhetem; a választmány t. tagjai pedig nemeslelkűségükért a legfényesebb jutalmat lelhetik azon magasztos öntudatban, miszerint nem csak kartársukat, hanem ennek kiskoru gyermekeinek ápolóját, fentartóját a biztos haláltól megmentették. A mindenható legdusabb áldása — melyért én és családom minden nap forró imákat küldünk az éghez — mindenütt és mindenben kísérendi ezen egylet nemes vezérlőit. Azon t. kartársaknak, kiket Isten jobbmóddal és tartós egészséggel áldott meg, már csak hálából is, és azon öntudat kedveért, hogy az ilyen, valóban nemes és emberbaráti működést ők is előmozdították, az egylet tagjaivá kellene lenniök.

Midőn tehát a magy. izr. orsz. tanítóegylet t. választmányának magam és családom nevében forró hálát fejezek ki, maradok kiváló nagyrabecsúléssel a t. szerkesztő urnak

alázatos szolgája

R . . . . . B . . . . .

Egyleti élet.

Egyletünk tagjaivá jelentkeztek : B u x b a u m Henrik Pozsony, E h r e n f e l d Mihály Pozsony, E l l i n g e r M. Pozsony, F o r c h h e i m Báruch Pozsony. H a h n Adolf Pozsony, L ö w y Adolf Pozsony, L ö w y Márk Pozsony, P i c k Lipót Pozsony, P o l l á k Albert Pozsony, S t r a u s z Mór Pozsony, S u s s m a n n Károly Pozsony.

Tagsági díjat fizettek :

Rendes tagok : E n g e l Simon Dabas 2 frt., G o l d b e r g Maier Heves 3 frt., B u x b a u m Henrik Pozsony 4 frt., E h r e n f e l d Mihály Pozsony 4 frt., E l l i n g e r M. Pozsony 4 frt., F o r c h h e i m Báruch Pozsony 4 frt., H á h n Adolf Pozsony 4 frt., L ö w y Adolf Pozsony 4 frt., L ö w y Márk Pozsony 4 frt., P i c k Lipót Pozsony 4 frt., P o l l á k Albert Pozsony 4 frt., S t r a u s z Mór Pozsony 4 frt., S u s s m a n n Károly Pozsony 4 frt., S p i t z e r J. L. Galgócz 2 frt. T y r o l e r S. H. Budapest 2 frt., S i n g e r Adolf Budapest 2 frt. P r o p p e r Dávid Budapest 2 frt., G o l d b e r g e r S. Budapest 2 frt.

Pártoló tagok : U l l m a n Károly P. ur Budapest 5 frt., R o s e n t h a l A. ur. Budapest 5 frt.,

Segélyezések : A legutóbbi szám megjelenése óta engedélyezettett egy tanítónak 10 — egynek 16 — kettőnek 20—20 — és egy tanító özvegyének 100 — összesen 166 frt.

V E G Y E S E K.

— A zárvizsgálatok a helybeli izr. hitközség fi- és leányiskolájában, valamint a tanítóképezdében és az ezzel kapcsolatos gyakorló iskolában június hó 27., 28., 29. és 30-án folytak le.

— Bold. L ö w Lipót családját ismét nagy csapás érte. A napokban meghalt Terézia nevű kitűnő elméjű és szépségű leánya — kihez az elhunyt nagy tudós — mielőtt kilehelte nagy lelkét, utolsó szavát intézte, kinek lelkéhez nagy reményeket kötött. Az ég áldása óvja meg ezentul a nemes családot minden legkisebb bajtól. Ezt teljes szívből kívánjuk.

— Mai számunkban „A szünidők és a zsidó tanítók“ című czikk azon szomorú ténynyel foglalkozik, hogy a legtöbb községek iskoláiban szünidők nem tartatnak. Örömmel constatáljuk tehát, hogy a j s z e n t e s i izr. hitközség, a mint értesülünk, nem azon községek közé tartozik. Közölni fogjuk mindazon községek neveit, melyek a törvény-szabta szünidőket iskoláikban július és augustus havakban tartatják.

— F. é. szeptember havában lesz 10 éve, hogy a magy. izr. orsz. tanítóegylet alakuló közgyűlését Budapesten megtartotta. Hála az égnek azon férfiak, kik bölcsője körül állottak, még most is gyengéd szeretettel ápolják és felvirágzását előmozditják. Azok pedig, kiket a kérlelhetlen halál sorainkból kiragadott, a z e g y l e t t ö r t é n e t é b e n, mely legközelebb e lapokban illetékes tollból közzé fog tétetni, méltatni fognak.

Szerkesztői posta.

Pozsonyi kartársainkhoz : Lapunk I. és II. száma teljesen elfogyott, a többi. eddig megjelent számokat megküldjük. Alapszabályaink még nem érkeztek le a m. kormánytól, mielőtt ez megtörténik, azonnal közzétételnek az „Értesítő”-ben.

G-r J. urnak Pécs. Értekezése inkább kizárólagos tudományos szaklapba való.

A magyar izr. országos tanító-egylet
saját kiadása :

IMAKÖNYV

az izr. iskolai ifjuság számára.

R E N D E Z T E É S K I A D T A

a magyar izr. országos tanító-egylet.

Ára: 45 kr.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árelengedés adatik.
Megrendelhető: a magy. izr. orsz. tanító-egylet irodájában

Sip-utca II. sz. a.

A szerző saját kiadásában (Király-utca 25.) megjelent és
minden könyvárusnál kapható

(Dath Jisrael)

vezérkönyv a mózes vallás tanítására, középtanodák, polgár
iskolák, tanító-képezdek s magánhasználatra.

Irta :

Dr. BAK IZREL

ny. r. hittanár

I. füzet

Bolti ára 60 kr.

Nagyobb megrendeléseknél tetemes árelengedés adatik.

Nyomatott Goldstein Mór könyvnyomdájában, Ország-ut 44. (Huszár-féle ház.)

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára